

Rozhovor s ministrem financí pro Deník N

6.2.2023 - Jan Ůšela Michal Tomeš | Ministerstvo financí ČR

Fialova vláda při nástupu slibovala, že se pustí do úspor. Pak ale přišla válka na Ukrajině provázená energetickou krizí a vysokou inflací. Vzrostl tedy tlak na růst výdajů a s tím přišlo i volání ekonomů a části vládních stran po zvyšování daní. ODS ale stále odmítá růst daně z příjmů. „V postoji žádné z vládních stran se nic nezměnilo. My jsme hlasovali pro snížení daní z příjmů, tehdy hlasovaly proti,“ říká v rozhovoru pro Deník N ministr financí Zbyněk Stanjura (ODS). Vysvětluje, jak chce dostát slibu zastavit zadlužování státu.

Budeme trochu jízliví. Jste rád, že ministerstvo práce a sociálních věcí v říjnu zveřejnilo informaci o tehdejší výhodnosti odchodu do předčasného důchodu?

Ne, považuju to za hrubou chybu. Považuju za nemorální, že je předčasný důchod výhodnější než ten řádný. Rozumím tomu, že to bylo roky teoreticky napsáno v zákoně a až teď to praxe prověřila, ale musíme to změnit. Je to nespravedlivé vůči lidem, kteří zůstávají v práci až do věku řádného odchodu do penze. Je to úplně absurdní.

Nejsem rád, že ministerstvo práce tuto možnost ještě inzerovalo. Jeho motivaci jsem nepochopil. První čísla ukazují, že loni o předčasný důchod požádalo 120 tisíc lidí, mnohem víc než obvykle. Myslím si, že bez toho inzerování by to mělo podobný průběh jako v předchozích letech. Ještě letos budeme chtít pravidla změnit.

Počet žádostí o předčasné důchody byl loni asi trojnásobný oproti normálu. Máte vyčísleno, na kolik to vyjde státní kasu?

Přesně to vyčíslené nemáme, protože ne všichni, kdo požádali, do předčasného důchodu skutečně nastoupili. Z dlouhodobého hlediska to ale budou [lock]desítky, možná vyšší desítky miliard. Neprojeví se to v číslech rozpočtu na rok 2023 nebo 2024. Z dlouhodobého pohledu to ale v důchodovém systému prohlubuje nerovnováhu mezi příjmy a výdaji.

Mluvíte o změně systému předčasných penzí. Jak by to mohlo vypadat?

Zaprvé bychom se měli bavit o tom, zda se mimořádná valorizace má týkat i předčasných důchodů. Tedy zda se má valorizovat období mezi tím, kdy o důchod požádám, a kdy skutečně odejdu. Je také otázka, zda penalizace za předčasný důchod je dostatečně vysoká, nebo ne. To jsou parametry, které musíme brát do úvahy.

Ministerstvo financí chce snížit příspěvek na penzijní připojištění, respektive příspěvek by stát poskytoval až od pěti set korun, už ne od tří stovek. Kdy s tím máme počítat?

Hotová věc to bude, až to projde Sněmovnou. Nyní probíhá připomínkové řízení. Je to věc, která se připravovala dlouhodobě, nesouvisí to s tím, že bychom potřebovali snižovat strukturální saldo. Jde o to, jak ekonomicky motivovat lidi k úsporám, které v penzi pocítí. A smysl v úsporách pod tento limit prostě nevidíme. Je to legitimní debata, která se určitě povede nejen v rámci připomínkového řízení, ale i ve Sněmovně a v Senátu.

Nehrozí, že lidé od spoření upustí, když na příspěvek při spoření nižší částky nedosáhnou?

To samozřejmě nejsme schopni odhadovat. Ale máme deficit, nejsme v přebytkovém rozpočtu.

Musíme tedy přemýšlet, zda takové opatření vede k cíli. Tím je, aby si lidé naspořili dostatek peněz na období, kdy budou v penzi. Když se podíváte na ta čísla, tak většina lidí peníze vybere předtím, než do penze jde.

Na to poukazují i členové Národní ekonomické rady vlády (NERV). Co s tím chcete dělat?

Musíme o tom přemýšlet jako o celku a nastavit pravidla, aby to plnilo svůj cíl. V průběhu března chceme uspořádat jednání ministrů a budeme průběžně hodnotit, jestli konkrétní opatření měla požadovaný efekt. Pokud třeba děláme opatření, které má zvýšit zaměstnanost, tak jestli to k danému cíli vede, nebo nevede.

Voláte také po změně parametrů výchovného. Tedy částky, kterou k penzi nově dostávají především ženy za primární starost o děti. Jak by změna měla vypadat? NERV dokonce navrhl dávku zrušit, čímž by se ročně ušetřilo 19 miliard korun.

Parametry, které můžete vzít v potaz, jsou jednoduché. Určitě jde o výši penze, možná jak dlouho v penzi jsou. Čím dříve lidé důchody dostávali, tím menší měly hlavně ženy šanci, aby vydělaly dostatek peněz na slušný důchod. To vše jsou parametry, které je třeba brát v potaz. Jestli to má být na jedno, dvě, tři děti.

Jako ODS jsme v minulosti měli jiný recept. Zvýšit důchody lidem, kteří jsou v penzi dvacet nebo dvacet pět let. Jedná se zpravidla o lidi, kteří většinu života strávili v komunismu a na současný důchodový systém se neměli jak připravit. To vše musíme brát v této debatě v úvahu.

V programovém prohlášení uvádíte, že do konce tohoto roku připravíte penzijní reformu. Je to reálné? Jak ambiciózní reforma bude?

Výhodou je, že nemusíme nic studovat. Byl zde dostatek důchodových komisí. Teď jde pouze o politickou odvalu a míru politické shody. Máme ambici se aspoň s hnutím ANO na něčem dohodnout. Aby to nebylo tak, že jedna vláda něco zavede a druhá to zruší.

Všechny kroky v rámci reformy se neprojeví rychle, ale spíše ve střednědobém horizontu. Máme poučení z druhého pilíře, který se nám nepovedlo dostatečně zpropagovat. Je ale velký rozdíl rušit opatření, které používá 80 tisíc lidí, a které používá 800 tisíc. V takovém případě je to politicky velmi složité. Nepotřebujeme nové analýzy, těch máme dost.

Nakonec se ale celá ta debata smrskne na to, jak moc zvýšit věk odchodu do důchodu.

Nemyslím si.

Takže to nebude hlavní téma?

Bude to jedno z hlavních témat. Do roku 2030 je to vyřešeno, bavíme se tedy o roce 2031 a dál. Pokud přijmeme změnu pravidel, bude mířit na generaci 45 a méně. Musíte totiž vytvořit dostatečně velký prostor na to, aby se lidé mohli na nový systém připravit. Těžko tak může učinit člověk, který má do penze pět let.

Budeme debatovat i o tom, jak do penzijního systému dostat více soukromých peněz. Z těch debat se úplně vytratila role rodiny, stále se mluví o státním příspěvku, přitom to reálně vypadá jinak. To jsou všechno věci, které musíme vzít v potaz.

Ano, opozice asi bude říkat, že to je špatně. Jenže oni vládli osm let a neudělali nic. Přitom už dvacet let víme, že ke zlomu dojde. Dříve jsme to neřešili, nyní jsme ale jen sedm let od toho, abychom to

vyřešili. A další volby budou pět let předtím.

To vám politicky vyjde docela nešikovně.

No vyjde, ale kdy jindy dělat takovou změnu? Prezidentské volby byly nyní, v každém dalším roce budou nějaké jiné.

Kdy by mělo to rozhodnutí padnout?

Na konci jara by měla mít vláda jasno.

Do konce prvního čtvrtletí by mělo dojít ke změně programového prohlášení vlády. Jaké změny se mají provést a jak rozsáhlé by podle vás měly být?

Nepůjde o nový dokument. Už když se programové prohlášení při vzniku vlády dojednávalo, bylo složité dosáhnout shody mezi dvěma koalicemi a pěti stranami.

Úpravy podle mě budou spíš minimalistické. Musíme zhodnotit, jak jsme daleko za dobu, co jsme ve funkci. Musíme se podívat na to, co jsme stihli, i na to, u čeho hrozí, že nestihneme. Řešit se taky musí, jestli vznikly nové priority v souvislosti s válkou na Ukrajině.

U čeho hrozí, že to nestihnete?

Když budu mluvit za svou oblast, v této chvíli je velmi nepravděpodobné, že by se nám povedlo povýšit rozpočtovou odpovědnost na ústavní úroveň, což je slib, který v programovém prohlášení máme. Opozice na rozpočtovou odpovědnost nedbá. Pro stabilnější výhled veřejných financí by tak byl ústavní zákon potřeba.

Další věc je sociální pojištění. Slibovali jsme snížit platbu pro zaměstnavatele o dva procentní body, pokud to dovolí stav veřejných financí. Nemyslím si ale, že je to v tuto chvíli reálné. Šlo by o desítky miliard v neprospěch státního rozpočtu, respektive důchodového systému. Tuhle větu v programovém prohlášení můžeme klidně vypustit.

Očekáváte, že by v průběhu debat o změně programového prohlášení mohli koaliční partneři požadovat růst daní, respektive daňové zátěže?

Máme závazek, že nebudeme zvyšovat celkové daňové zatížení občanů a firem. Vzhledem k tomu, že jsme udělali mnohá opatření ve prospěch daňových poplatníků, máme prostor i k úpravě na straně daní.

Jako ODS odmítáme dělat změny v oblasti přímých daní. Pominu rušení daňových výjimek. To má nějaký dopad do příjmů rozpočtu, ale děláme ho spíše kvůli zjednodušení a pročištění daňového systému. Debatujeme taky o možnosti návratu k dvěma sazbám DPH a úpravě spotřebních daní.

ODS dlouhodobě proklamuje, že je proti zvedání daně z příjmů. Vyvíjí se nějak tato debata v rámci strany?

Já myslím, že je to konstantní názor ODS. Nezměnilo se nic v postoji žádné z vládních stran. My jsme hlasovali pro snížení daní z příjmů, ostatní vládní strany tehdy hlasovaly proti. Všechny vládní strany si zachovaly názor, jaký měly před dvěma třemi lety.

Neočekáváte, že to bude komplikovat situaci uvnitř vlády? Že by například rostl tlak vašich koaličních partnerů na ODS, aby od nezvyšování daňové kvóty ustoupila?

Ne. Jsme dvě koalice pěti stran. Je běžné, že máme různé názory na některé dílčí otázky. Ta debata není nová. Zatím žádná ze dvou názorových stran neuznala protiargumenty druhé strany. Předpokládám, že to tak zůstane.

Dokážete ale kompenzovat výpadek příjmů, s kterým se státní kasa potýká od zrušení superhrubé mzdy?

Loni jsme škrtnuli 80 miliard, hned jak jsme přišli do vlády. To je přesně ten výpadek, o kterém mluvíte. Ve veřejné debatě se na to zapomíná, ale kdybychom to neudělali, je schodek rozpočtu o 80 miliard vyšší.

Už jste mluvil o možnosti úpravy DPH, tedy zrušení jedné ze tří sazeb a návratu k systému dvou výší daně. Už máte představu, které položky by se měly přesouvat do jaké sazby?

Já představu mám, ale jednání k této věci ještě v podstatě nezačala. Jedna věc je mít názor a druhá věc je, jak to nakonec bude vypadat v praxi a které služby a produkty se umístí v té nižší sazbě. Já budu prosazovat, abychom zohlednili sociální a zdravotní hlediska.

Už dříve jste zmínil, že toto opatření by mělo být rozpočtově neutrální, takže nejspíše vyšší příjmy rozpočtu nepřinese. Proč k němu tedy přistupujete?

Kvůli zjednodušení.

Není to přílišný luxus v situaci, kdy stát potřebuje snižovat vysoké zadlužení?

Jestli někde vidíme, že je daňový systém pořád příliš složitý, máme se snažit ho zjednodušit při každé příležitosti.

Kdy můžeme u DPH očekávat změnu?

Pokud se na tom shodneme, tak od příštího roku. Nejpozději na konci jara máme mít jako vláda jasno, abychom mohli poslat celý balíček na konsolidaci strukturálního deficitu jako návrh zákona do Poslanecké sněmovny a pak do Senátu.

Vy už jste o některých návrzích mluvil s koaličními partnery?

Určitě. Na ministerstvu financí jsme provedli statické výpočty, kdyby byla snižená sazba v rozmezí deseti až patnácti procent, abychom viděli rozptyl. Zahájili jsme debatu, co všechno může být podle unijní směrnice ve snížené sazbě. Přesuny konkrétních položek do jednotlivých sazeb jsme ale ještě neřešili.

Zvolený prezident Petr Pavel v kampani zmínil, že by se mohla zvýšit daň z nemovitosti, která je v Česku v evropském kontextu nízká. Její inkaso bylo v roce 2021 necelých dvanáct miliard. Dovedete si představit růst této daně?

Vůle daň z nemovitých věcí zvýšit by byla. Pokud jako ODS odmítáme růst přímých daní, tak nám zůstávají jen nepřímé a majetkové daně. To je logické.

Dnes je stoprocentní výnos daně z nemovitých věcí příjmem obcí, které mají pravomoc ji zvyšovat. Pokud by měl stát k navýšení této daně přistoupit, musíme se bavit o změně výnosu, protože případné zvýšení daně jako takové nemá pozitivní dopad na státní rozpočet. Nyní je výnos státu dokonce záporný, protože stát prostřednictvím finanční správy celý výběr daně spravuje, což nás vychází přibližně na 1,2 miliardy korun ročně.

Pokud se bavíme o podílu daně z nemovitých věcí na daňovém mixu, mezinárodní srovnání ukazují přesně to, co říkáte. Tedy že v Česku je výběr majetkových daní nízký. Pro zvýšení bychom ale museli změnit pravidla rozpočtového určení. Zatím to počítáme a modelujeme.

Jak se díváte na model, který se praktikuje v některých zemích, kdy je výše této daně vyšší u druhé a každé následující nemovitosti, aby se omezily spekulace na realitním trhu?

Dívám se na to velmi opatrně a zdrženlivě. Mnohé rodiny pořizují druhou nemovitost, když mají dorůstající děti. To není žádný spekulativní nákup. Já bych se spíše bavil o podílu této daně na celkovém daňovém mixu. To je podle mě legitimní debata.

Kde vidíte další prostor pro růst daní?

V letošním roce nás čeká třeba debata o dani z tabákových výrobků pro roky 2024 až 2026. V posledních letech vidíme, že se na trhu postupně vždy objeví nový produkt, který není zdaněný. Pak trvá dva nebo tři roky, než ke zdanění dojde. Nejdřív to byl případ elektronických cigaret, pak tabákových listů, výrobků typu IQOS, letos jde o nikotinové sáčky.

I díky tomu, že nový produkt ještě není zdaněný, získává na trhu buď větší podíl, nebo mají výrobci vyšší zisk, protože neplatí spotřební daň. Zadání je, abychom na nový typ tabákového výrobku mohli uvalit daň, pokud v něm bude určitý podíl nikotinu, aby nedocházelo k časovému zdržení ve zdanění.

Co zavádění nových daní? Mluví se o legalizaci konopí, na které už pracuje vládní protidrogový koordinátor Jindřich Vobořil. Například lidovci jsou ale z většiny proti. Je podle vás reálné legalizaci a s tím i zdanění prosadit?

Máme tu fakt racionální debatu. Ta se vede i v Německu, nejen v České republice. Myslím, že dříve nebo později některé evropské státy k legalizaci konopí přistoupí. Ten, který bude v daném okamžiku odvážnější, bude nakonec inkasovat daňové příjmy oproti ostatním. Takhle racionálně k tomu přistupuju.

Dokážete si představit zavádění spotřebních daní například na cukrovinky nebo na nápoje s vysokým obsahem cukru?

Ne, neumím. Představte si ten režim celních skladů, množství prodejců a produktů. Administrace by byla finančně náročnější než potenciální výnos.

Tohle je nicméně legitimní v rámci debaty o sazbě DPH. Jde o zdravotní hledisko, o kterém jsem mluvil. Tam takové argumenty mají zaznívat.

V jaké fázi je nyní rušení daňových výjimek?

Na jednání půjdu s poměrně ambiciózním návrhem a uvidíme, co z něj zbyde po dokončení politických debat. Logicky platí, že na začátku jsou všichni pro. Ale v okamžiku, kdy chcete sáhnout na konkrétní daňovou výjimku, ozve se daná zájmová skupina a říká, aby se výjimka nerušila. Já to nekritizuji. Někdy mohou být docela dobré důvody, proč nějakou výjimku zachovat.

O jakém objemu uspořené peněz se u rušení daňových výjimek bavíme? Nebo je primární motivací opět zjednodušení?

Podle mě to budou spíše nižší jednotky miliard, než aby to byly desítky. I zjednodušení ale stojí za to. Důležité je sledovat také kritérium, kolik poplatníků danou výjimku využívá.

Jestliže máme daňovou výjimku pro opravdu omezený okruh daňových subjektů, je skutečně zbytečná. Pak musíte kontrolovat, jestli subjekt výjimku využívá oprávněně. U základních věcí, jako je sleva na poplatníka, se to pro změnu týká všech poplatníků.

Sleva na nepracujícího manžela nebo manželku by měla zůstat?

To je určitě k debatě.

Mohl byste zmínit ještě nějaké horké kandidáty na zrušení daňové výjimky?

Ne, to bych nechtěl, protože o to intenzivněji budu dostávat argumenty těch, kterých by se to týkalo.

Minulý týden ministerstvo představilo novou makroekonomickou prognózu. V ní letos počítáte s půlprocentním poklesem HDP a dvojcifernou inflací. Jde o zhoršení oproti prognóze z podzimu. Jak velký dopad to bude mít na očekávaný schodek ve výši 295 miliard korun?

Změny oproti listopadové prognóze jsou poměrně malé. V Německu jsou optimističtější. Pokud by se ukázaly jako realističtější prognózy vývoje německé ekonomiky, bude to mít pozitivní dopad i na české hospodářství. Třicet procent našeho exportu směřuje do Německa.

Vraťme se k očekávanému schodku. Je číslo 295 miliard realistické? Národní rozpočtová rada říká, že ne, protože nezohledňujete třicetimiliardovou půjčku Státnímu fondu dopravní infrastruktury nebo nepočítáte se zákonnou valorizací důchodů kvůli inflaci, což bude dalších dvacet miliard.

Kdybychom se oproti 295 dostali na 301 miliard, půjde o rozdíl v desetínách promile.

Tady se ale bavíme o desítkách miliard rozdílů...

Dvě desítky miliard jsou pořád jedno procento výdajů. Když máme výdaje 2,2 bilionu korun, tak jedno procento je 22 miliard. My kolem půlky února, kdy bude zveřejněná lednová inflace, uvidíme, kolik přesně bude mimořádná valorizace důchodů stát. S tím si určitě poradíme.

Jak vysoký by mohl být schodek rozpočtu na příští rok?

Věřím, že se nám povede snížit strukturální saldo rozpočtu o jeden procentní bod HDP. Pak bychom se mohli dostat někam těsně nad 200 miliard korun deficitu. Zatím bez jakékoliv změny plánujeme 280 miliard. Pokud by se nám ale povedly úspory kolem 70 miliard, budeme těsně nad tou dvoustovkou.

Některé z plánovaných změn nebudou mít bezprostřední vliv na rozpočet roku 2024. Nicméně bychom se měli se schodkem v roce 2024 dostat pod tři procenta HDP. V programovém prohlášení říkáme, že toho dosáhneme do konce volebního období, měli bychom to ale splnit o rok dříve.

Od ledna platí cenový strop na energie. Co říkáte na kritiku, že toto opatření přišlo příliš pozdě? Některé státy Evropy už obdobnou pomoc zavedly o několik měsíců dříve. Z mezinárodních srovnání navíc vychází, že česká vládní pomoc je v poměru k HDP mnohem nižší než jinde.

Měli bychom počkat na roční čísla. V některých žebříčkách jsme asi pátá nebo šestá země s nejvyšší pomocí. To určitě není špatný výsledek. Ale počkal bych na relevantní čísla. Metodika napříč Evropou není úplně sjednocená.

Naše pomoc přišla v pravý čas. Vždycky se musíme podívat i na rozpočtové dopady. Prostě nejsme nejbohatší evropská země. Čím větší ekonomika, tím větší možnosti má v rámci krizí něco uvolnit. My jsme promarnili roky konjunktury. Žádné úspory na horší časy jsme si nevytvořili. Naopak.

Nemyslím si ale, že jsme na tom s pomocí tak zle, jak tvrdí opozice. Že to není jednoduchá věc, je pravda. Že to má dopady na domácnosti i podniky, je taky pravda. Ale pokud se potvrdí naše prognóza, že nezaměstnanost zůstane 3,2 procenta, je vidět, že si s tím ekonomika a společnost jako celek poradí.

To je jeden z klíčových parametrů. Pro mě třeba důležitější, než jestli bude HDP minus 0,5 nebo plus 0,1. Podstatnější je míra nezaměstnanosti, která je v České republice nejnižší v Evropě a já myslím, že i zůstane. Když je nezaměstnanost nižší, tak ve společnosti řešíte mnohem méně problémů, než když je bez práce šest nebo osm procent lidí.

Daří se podle vás tohle komunikovat směrem k občanům? Když se podíváme na uplynulé prezidentské volby, spousta lidí volila i proti vládě, protože měli pocit, že jim dostatečně nepomáhá.

Mně ta hodnocení někdy přijdou moc rychlá. Jako by snad někde byla země, kde vláda obhájí mandát a dostane ve volbách 80 procent. Zatím jsme měli troje volby.

V senátních to byla úplná porážka opozice, přestože tehdy říkala, ať se ze senátních voleb udělá referendum o vládě. V komunálních volbách je hrozně složité říct, kdo je vítěz.

Každá ze stran si najde nějaký parametr – počet mandátů, procento zisku, velká nebo střední města... Ale ani tam se neprojevila žádná dramatická porážka vládních stran. Spíš naopak.

Prezidentské volby máme za sebou pár dní. Pokud to mělo být referendum o vládě, tak dopadlo ve prospěch vlády. Když si vypůjčím rétoriku Andreje Babiše a hnutí ANO, kdy vítězného kandidáta neustále nálepkovali, že je vládní kandidát. S touto jejich logikou vláda dostala 3,3 milionu hlasů a oni jen 2,4 milionu.

Petr Pavel se ale přece jenom vymezoval i vůči vaší vládě. Říkal například, že vládní pomoc v energetické krizi je podle něj nedostatečná. Nečekáte, že po vás nový prezident bude požadovat, abyste v pomoci lidem přidali?

To si fakt nemyslím. Dotazy v kampani byly občas takové, jako by kandidáti kandidovali v parlamentních volbách na premiéra nebo na prezidenta v prezidentském systému, kde má prezident přímý vliv na exekutivu. U nás to tak není a nemůže být.

Na druhou stranu, za Petrem Pavlem je teď síla hlasu 3,3 milionu voličů z přímé volby...

Ale skoro všechno to jsou taky naši voliči. Neplatí to o všech, ale když se podíváte na první analýzy, drtivá většina voličů, kteří volili naši vládní koalici v roce 2021, teď volila pana Pavla. Tam žádný rozpor nevidím.

Jednou z možností, jak do rozpočtu získat další peníze, je prodej státních podniků. Šéfka Sněmovny Markéta Pekarová Adamová nedávno zmínila například privatizaci Budějovického Budvaru. Je tahle věc na stole?

Je to marginální téma a nechci tomu věnovat příliš politické energie. Ani v koalici to neřešíme.

Na druhou stranu se hovoří o zestátnění části ČEZ. Vláda nyní chystá novelu zákona o

korporacích, která by mohla pomoci ovládnout část energetické firmy. Jak konkrétně by to mělo vypadat?

Fakt čekáte, že vám odpovím?

Tohle je věc, na kterou se jako novináři musíme zeptat.

To jsou úvahy, které se cyklicky vrací. Poprvé jsem tuto debatu zaznamenal ještě v opozici před čtyřmi lety.

Ale nyní se to řeší hlavně v souvislosti s energetickou krizí. Probírá se přece možnost zestátnění, aby si stát pojistil dostupnost energií pro občany.

Já souhlasím s tím, že je to věc k debatě. Energetická suverenita a nezávislost je důležité téma a loni jsme si vyzkoušeli, jaké to je, když ji nemáme. Než se ale rozhodneme, musíme situaci analyzovat a přemýšlet, jaký je současný stav a jaká jsou případná rizika. To v tuto chvíli děláme a debata není uzavřená, není proto co publikovat. Mimo jiné i proto, že ČEZ je kótovaný na burze.

Mluvíte o tom velmi hypoteticky, proč se tedy mění legislativa?

Chápu to spíše jako technicistní návrh, který nyní získal nějaké politické konotace.

Na veřejnost to ale může působit jako příprava půdy pro zestátnění.

Jsou dvě věci: buď máte nástroje v legislativě, anebo ty nástroje využijete. Nic se nepředjímá, pokud se nástroje upraví jedním nebo druhým směrem. To nic neříká o tom, zda ten nástroj použitý bude.

Další otázkou je financování případného zestátnění. Už se o tom vedly debaty?

Ne. Ještě jsme nerozhodli, a tudíž jsme ani nevedli debaty o financování. Čeká nás navíc mnohem podstatnější debata o financování jaderných bloků.

V tuto chvíli jsme dostali nabídku na jeden blok a součástí je i opce na další tři. Před vládou letos stojí rozhodnutí, kolik bloků chceme stavět. Nedílnou součástí musí být modely financování. A to, co bylo rozhodnuto pro Dukovany 5, se dále použít nedá. Dukovany 5 totiž nemění energetický mix, je to kus za kus (má se nahradit dosluhující blok za nový. V případě Temelína, kde je zvažovaná výstavba tří dalších bloků, by šlo naopak o rozšíření elektrárny, pozn. red).

Abychom podíl jádra zvýšili, bude to stát nemalé peníze. Ekonomicky to přitom nevychází, jinak by to stavěly soukromé společnosti. I tady se ale situace mění. Pamatuji si debaty v roce 2021, kdy se řešil Lex Dukovany. Tehdy se strašilo tím, že megawatthodina elektřiny bude stát 50 eur. Podívejte se, kolik jsme platili loni v srpnu... (cena na burze tehdy krátkodobě přesáhla 1000 eur za MWh, pozn. red.)

Jaký model financování je za vás nosný?

To musí počítat experti, ne my. Principiálně platí, že když si půjčuje stát, má lepší podmínky než soukromá společnost. Částky to jsou opravdu velké. Reálně ale budeme investiční peníze potřebovat až v přeshraničním volebním období. Samotná příprava je sice komplikovaná, ale není tak finančně náročná jako samotná výstavba. Musíme ale vědět, kolik bloků chceme stavět.

Za vás by bylo optimální postavit právě čtyři bloky?

Ano.

To budou stovky miliard.

Za bezpečnost se ale platí. Nikdy to není zadarmo. Je to klíčové pro budoucnost naší země, peníze na to tedy vyčlenit musíme.

<https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2023/rozhovor-s-ministrem-financi-pro-denik-n-50271>